

สุปราณีย์ สวันทอง 2551: การศึกษาแนวทางการจัดการปูแสมในป่าชายเลนแหลมผักเบี้ย โดยการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 108 หน้า

เป้าหมายของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และแนวทางการจัดการปูแสมในป่าชายเลนแหลมผักเบี้ยของชุมชนบ้านพะเนิน ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี วิธีการศึกษาประกอบด้วย การประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน (RRA) การสัมภาษณ์ครัวเรือนที่จับปูแสมซึ่งมีทั้งหมด 17 ราย และตัวอย่างครัวเรือนที่ไม่จับปูแสมอีกจำนวน 50 ราย ประยุกต์ใช้ SWOT analysis ในการกำหนดแนวทางการจัดการปูแสมในป่าชายเลนแหลมผักเบี้ย โดยการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

จากการศึกษาพบว่าสภาพทางเศรษฐกิจสังคมระดับครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งที่จับและไม่จับปูแสมมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมในพื้นที่ อายุตั้งแต่ 41-60 ปี มีสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน จบระดับประถมศึกษา มีที่ดินเป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่น้อยกว่า 1 ไร่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย และมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินประเภทโฉนด อาชีพหลักทำประมงชายฝั่งและรับจ้าง มีรายได้และรายจ่ายโดยเฉลี่ยประมาณ 69,000 และ 50,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ตามลำดับ กรณีครัวเรือนที่จับปูแสม พบว่า มากกว่าครึ่งจับเพื่อบริโภคในครัวเรือนที่เหลือระบุว่าจับเป็นอาชีพเสริม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65) จับปูแสมมาแล้วมากกว่า 5 ปี โดยออกไปจับร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน โดยการเดินเท้าเข้าไปในป่าชายเลนระยะทางไม่เกิน 3 กิโลเมตร ใช้วิธีจับด้วยมือ ร้อยละ 94 และใช้กับดัก ร้อยละ 6 โดยจับทุกเดือนเฉลี่ยเดือนละ 5 วัน ได้ปูแสมประมาณวันละ 2.7 กิโลกรัม

ประเด็นปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96) เห็นพ้องต้องกันคือการลดลงของปริมาณปูแสม และร้อยละ 63 วิตกว่าปูแสมอาจจะหมดไปหากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม เนื่องจากคนนอกพื้นที่เข้าไปจับปูแสมในฤดูปูวางไข่ (ร้อยละ 66) และมลภาวะเป็นพิษจากการทิ้งสารเคมีลงในป่าชายเลน ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64) เห็นว่าเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมมือกัน โดยมีแนวทางการจัดการที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนและกำหนดกฎระเบียบในการจับปูแสม การกำหนดเขตพิทักษ์ป่าชายเลน และการให้ความรู้ความเข้าใจหรือปลูกจิตสำนึกที่ดีในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73 ระบุว่าตนมีความยินดีให้ความร่วมมือตามแนวทางการจัดการปูแสมในป่าชายเลนแหลมผักเบี้ย ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง